

NCD-ALLIANSENS HØRINGSINNSPILL TIL FORSLAG TIL ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN OG PRIVATSKOLELOVEN

Den norske NCD-alliansen, bestående av Diabetesforbundet, Kreftforeningen, Landsforeningen for hjerte- og lungesyke og Nasjonalforeningen for folkehelsen, er et fast samarbeidsorgan for bekjempelse av ikke-smittsomme sykdommer globalt og nasjonalt. Vårt hovedmål er å bidra til å forebygge og bremse utviklingen av ikke-smittsomme sykdommer som kreft, diabetes, hjerte- karsykdommer og kroniske lungesykdommer.

NCD-alliansen vil gi innspill på høringsuttalelsens kapittel 4: Forslag om å oppheveplikten til å gi gratis frukt og grønnsaker.

Meld. St. 34 (2012-2013) Folkehelsemeldingen God helse – felles ansvar bygger på erkjennelsen av at folkehelsearbeidet er et ansvar på tvers av sektorer, også skolesektoren. I denne og i NCD-strategien som ble lansert høsten 2013, understrekes det at befolkningens helse skapes i alle samfunnsområder, ikke bare i helse- og omsorgstjenesten. I Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011-2015) presiseres det at skoler skal inkludere helsefremmende faktorer i sin virksomhet. Barn i Norge tilbringer mye tid på skolen og den er derfor en vesentlig arena i arbeidet med å utvikle holdninger og gode kost- og aktivitetsvaner.

De helsemessige konsekvensene av å fjerne ordningen med gratis frukt og grønt er ikke godt nok opplyst i høringsbrevet og lovforslaget fra departementet. Vi viser blant annet til Folkehelselovens kapittel 5, § 22 der det står at statlige myndigheter skal i sin virksomhet vurdere konsekvenser for befolkningens helse der det er relevant.

Skolen som folkehelsearena

Regjeringen har uttalt¹ at de vil jobbe for å stimulere til et sunnere kosthold for barn og unge. NCD-alliansen synes derfor det er sterkt beklagelig at ordningen med gratis frukt og grønt på skolen tas bort. Det er kritikkverdig at regjeringen velger å frata elevene en ordning som har fungert bra ut i fra rene budsjettmessige hensyn. Vi mener at ordningen heller bør utvides til å gjelde alle elever i grunnskolen. Gratis frukt og grønt på skolen er et effektivt og samfunnsnyttig tiltak som bidrar til etablering av sunne kostholdsvaner i ung alder.

Inntak av frukt og grønt har også direkte påvirkning på folks helse. Et høyt inntak av frukt og grønnsaker er gunstig i forhold til forebygging av bl.a. kreft, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, overvekt og diabetes. Det er beregnet i en dansk studie at en kan oppnå en økning i folks gjennomsnittlige levetid på 1,5 år dersom frukt- og grønnsakinntaket øker fra 250 til 500 gram pr person pr dag².

¹ Politisk plattform for helse og omsorg: <http://www.regjeringen.no/pages/38500565/plattform.pdf>

² <http://helsedirektoratet.no/publikasjoner/frukt-og-gronnsaker-i-skolen/publikasjoner/frukt-og-gronnsaker-i-skolen.pdf>

Utjevning av sosiale helseforskjeller

Barndommen er en kritisk fase for den enkeltes muligheter for et liv med god helse og for myndighetenes muligheter til å utjevne sosiale ulikheter i helse i befolkningen³. Barns kostholdsvaner påvirkes i stor grad av foreldrenes kostvaner og disse har sammenheng med sosioøkonomisk status. Studier har vist at elever på skoler med gratis frukt og grønt øker inntaket over tid og reduserer inntaket av usunn snacks⁴. Denne effekten er størst hos elever med foreldre med lav sosioøkonomisk status⁵. Frukt og grønt i skolen kan altså ha en utjevne effekt på sosiale forskjeller, under forutsetning av at alle elever får delta i ordningen. Ved å ta bort ordningen med gratis frukt og grønnsaker tar man bort et viktig virkemiddel for å minske de sosiale helseforskjellene som igjen kunne ført til bedre helse og forbedret livskvalitet.

Kommunalt ansvar

Forslaget som nå er ute på høring opphever plikten offentlige og private skoler har til å gi elevene gratis frukt og grønnsaker, og legger ansvaret over til hver enkelt kommune. Fordi frukt og grønt i skolen er et viktig folkehelseiltak håper vi at regjeringen vil gi sterke insentiver til kommunene slik at de prioriterer frukt og grønnsaker til barn i grunnskolen.

Det står i forslaget at abonnementsordningen på skolefrukt er besluttet utvidet til å omfatte også de som til nå har hatt en gratisordning, slik at abonnementsordningen i prinsippet kan gjelde for alle elever i grunnskolen. Vi noterer oss at abonnementsordningen er frivillig, og at skolene derfor ikke har noen plikt til å tilby dette. Oversikten fra Skolefrukt.no viser at det er mange skoler som ikke er med i abonnementsordningen. Dette viser at ordningen ikke er godt nok egnet til å nå alle elever, og at det i tillegg til å bli sosiale forskjeller, blir geografisk ulikhet i elevenes tilgang til frukt og grønt på skolen. Dersom det foreliggende lovforslaget blir vedtatt, bør skolene pålegges å ha abonnementsordning.

Folkehelsemeldingen hadde bred politisk støtte, og det var stor enighet om viktigheten av at barn og unge legger et godt grunnlag i forhold til kost og fysisk aktivitet som kan vare livet ut. Vi har derfor forventninger til at denne regjeringen vil følge opp Folkehelsemeldingen og NCD-strategien med gode folkehelseiltak.

Anne Lise Ryel
Generalsekretær

Lisbet Rugtvedt
Generalsekretær

Bjørnar Allgot
Generalsekretær

Frode Jahren
Generalsekretær

Kreftforeningen

**Nasjonalforeningen
for folkehelsen**

Diabetesforbundet

LHL

³ <http://helsedirektoratet.no/publikasjoner/helsedirektoratets-arlige-rapport-om-arbeidet-med-a-utjevne-sosiale-helseforskjeller-folkehelsepolitisk-rapport-2012/Publikasjoner/is-2075.pdf>

⁴ <http://ajcn.nutrition.org/content/96/5/1100.long>

⁵ Meld.St. 34 (2012-2013) Folkehelsemeldingen: God helse – felles ansvar.